

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Гігієна та екології № 2

Навчальний рік 2022–2023

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

«ОСНОВИ ЕКОЛОГІЇ ТА ПРОФІЛАКТИЧНОЇ МЕДИЦИНИ»

(назва освітнього компоненту)

Вибірковий освітній компонент

Формат освітнього компонента Очний
(очний, заочний, дистанційний)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 223 «Медсестринство»
(шифр і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма «Сестринська справа»

Першого (бакалаврського освітньо-наукового) рівня вищої освіти

Курс 1

Силабус освітнього компоненту
розглянуто на засіданні кафедри гігієни
та екології №2

Протокол від
“26”__серпня__2022 року № 8

В.о. завідувача кафедри

(підпис)

Меркулова Т.В.
(прізвище та ініціали)

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем громадського
здоров'я

Протокол від
“26”__серпня__2022 року № 1

Голова

(підпис)

Огнев В.А.
(прізвище та ініціали)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Завгородній І.В., доктор медичних наук, професор
2. Меркулова Т.В., кандидат медичних наук, старший дослідник
3. Коробчанський П.О., кандидат медичних наук, доцент

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

П. І. Б. викладача	Посада, вчене звання, вчене звання, науковий ступінь	Професійні інтереси	Посилання на про файл викладача
Коробчанський П.О.	к.мед.н., доцент кафедри гігієни та екології № 2	Гігієна та екологія. Охорона праці	Moodle: http://31.128.79.157:8083/course/index.php?categoryid=31 po.korobchanskyi@knmu.edu.ua
Меркулова Т.В.	к.мед.н., доцент кафедри гігієни та екології № 2	Гігієна та екологія. Охорона праці	Moodle: http://31.128.79.157:8083/course/index.php?categoryid=31 tv.merkulova@knmu.edu.ua

Контактний тел.: +38(057) 707-73-81,

kaf.7med.hihieny2@knmu.edu.ua

Інформація про консультації

Очні консультації: розклад та місце проведення згідно з розкладу навчального відділу.

Он-лайн консультації: розклад та місце проведення за попередньою домовленістю з викладачем.

Локація: заняття проводяться в умовах кафедри гігієни та екології № 2, ХНМУ

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту «Основи екології та профілактичної медицини» складений відповідно до Освітньо-професійної програми (далі ОПП) «Сестринська справа» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), перший (бакалаврський) рівень вищої освіти у галузі знань 22 «Охорона здоров'я», спеціальності 223 «Медсестринство».

Опис освітнього компоненту (анотація). Компонент «Основи екології та профілактичної медицини» призначена для вищих медичних закладів освіти України у відповідності до вимог кредитно-трансферної системи організації навчального процесу ECTS, заснованої на поєднанні технологій навчання за розділами та залікових кредитів оцінки – одиниць виміру навчального навантаження студента необхідного для засвоєння дисципліни або її розділу. Вивчення дисципліни «Основи екології та профілактичної медицини» спрямована на формування в учнів розуміння взаємовідносин живих істот між собою та з неорганічною природою, їх будови, функціонування та зв'язків в екосистемах, що дозволяє сформулювати в учнів основи екологічного мислення, тобто розуміння єдності людини з природою, навчаються екологічної грамотності та культури. Студенти також отримують базові знання щодо профілактики порушень здоров'я окремої людини та населення в цілому.

У процесі навчання здобувачі отримують необхідні знання на лекціях і практичних заняттях, під час яких передбачається створення моделей, що активізують мислення, творчий характер, самостійність у прийнятті рішень, прагнення до набуття знань і вмінь. Для прийняття максимально ефективних рішень спеціалісти повинні знати та розуміти механізми взаємодії в системі «суспільство – довкілля – техносфера», мати уявлення про правову та технологічну складові екологічних проблем. Студенти мають можливість обговорювати екологічні проблеми, давати глибокий аналіз ситуації, що розглядається, висловлювати власну думку, ідеї та точки зору щодо вирішення проблем. Усе це зумовлює актуальність вивчення дисципліни «Основи екології та профілактичної медицини». Програму організовано з використанням сучасних педагогічних засад організації навчального процесу вищої школи.

Предметом вивчення освітнього компоненту є чинники навколишнього середовища, їх вплив на здоров'я населення і населення в цілому, методи і заходи щодо зменшення негативного впливу факторів навколишнього середовища на здоров'я населення і населення в цілому, форми і методи ефективного управління безпечної діяльності в соціальній та екологічній сферах, відповідно до чинних законодавчих та інших нормативно-правових актів.

Міждисциплінарні зв'язки:

Вивчення компоненту «Основи екології та профілактичної медицини» спеціальності 223 «Медсестринство», перший (бакалаврський) рівень базується на знаннях основних природничо-наукових дисциплін: основ медичної біології та мікробіології, основ біологічної фізики, медичної та біоорганічної хімії, анатомії людини, фізіології, латинської мови з медичною термінологією, історії медицини та медсестринства, безпеки життєдіяльності та основ біоетики й інтегрується з цими дисциплінами. Створює засади для наступного вивчення клінічних і гігієнічних дисциплін. Закладає основи формування знань, умінь та навичок, виховання морально-етичних цінностей, які визначаються кінцевими цілями програми, необхідних у подальшій професійній діяльності.

Пререквізити: Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння знань шкільної програми з біології, основ екології, хімії природничих наук.

Постреквізити: Основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні фахових дисциплін.

Послання на сторінку освітнього компоненту в MOODLE

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1.1. Мета вивчення освітнього компоненту. Кінцеві цілі встановлюються на основі освітньо-професійної програми. На основі кінцевих цілей формуються конкретні цілі для кожного розділу у вигляді певних умінь (дій), цільових завдань, що забезпечують досягнення кінцевої мети вивчення компоненту. «Основи екології та профілактичної медицини» є

формування у майбутніх фахівців знань, умінь і компетенцій для забезпечення ефективного управління охороною праці в медичній галузі та створення сприятливих умов виробничого середовища та безпеки праці в галузі згідно з чинними законодавчими й іншими нормативно-правовими актам.

1.2. Основними завданнями освітнього компоненту «Основи екології та профілактичної медицини» є:

- використання сприятливих оздоровчих факторів навколишнього середовища для зміцнення здоров'я людини та загартування організму;
- вивчення студентами навколишнього середовища як джерела етіологічних факторів та етіологічних факторів ризику виникнення та поширення захворювань;
- здоровий спосіб життя, профілактика захворювань, діагностика та диференційна діагностика захворювань на основі вивчення впливу факторів зовнішнього середовища на організм і здоров'я;
- дати загальне уявлення про причини, масштаби, можливі трагічні наслідки та шляхи подолання сучасної кризи у взаємовідносинах людського суспільства та навколишнього природного середовища, ознайомити з основами нової комплексної науки про екосистеми та гармонізацію взаємодії суспільства і природи;
- сприяти вихованню в учнів екологічної свідомості, яка є невід'ємною частиною національної свідомості і полягає в розумінні пріоритету непошкодженого природного середовища;
- в економному, бережливому ставленні не тільки до природних об'єктів, а й до продуктів людської діяльності, у підпорядкуванні особистих інтересів загальнолюдським.

1.3 Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє компонент.

Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами компетентностей:

1.3.1. Вивчення освітнього компоненту забезпечує опанування студентами компетентностей:

інтегральні: Бакалавр медсестринства здатний розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері медсестринства або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні: Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя; Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу; Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях; Здатність приймати обґрунтовані рішення.

спеціальні (фахові, предметні): Здатність застосовувати професійні та правові стандарти в повсякденній професійній практиці; Здатність розпізнавати й інтерпретувати ознаки здоров'я і його змін, хвороби чи інвалідності (оцінка/діагноз), обмежень можливості повноцінної життєдіяльності і визначати проблеми пацієнтів при різних захворюваннях та станах; Здатність задовольнити потреби пацієнта/клієнта протягом різних періодів усього життя (включаючи процес вмирання) шляхом планування, допомоги і виконання медсестринських втручань, оцінки та корекції індивідуальних планів догляду, створених у співпраці з пацієнтом/клієнтом, особами, що доглядають, членами сім'ї та іншими медичними і соціальними працівниками; Застосування професійних навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій для забезпечення пацієнтові/клієнтові гідного ставлення, приватності (інтимності), конфіденційності, захисту його прав, фізичних, психологічних та духовних потреб на засадах транскультурального медсестринства, толерантної та неосудної поведінки; Здатність ефективно застосовувати сукупність медсестринських навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій для забезпечення догляду на основі холістичного (цілісного) підходу, враховуючи задоволення потреб пацієнта у комфорті, харчуванні, особистій гігієні та здатності особи задовольняти свої щоденні потреби; Здатність ефективно застосовувати сукупність професійних навичок (вмінь), медичних засобів, втручань та дій при оцінці

функціонального стану пацієнтів/клієнтів, підготовці їх до діагностичних досліджень та заборі біологічного матеріалу для лабораторних досліджень; Збереження власного здоров'я фахівця при здійсненні догляду, виконанні маніпуляцій та процедур, при переміщенні і транспортуванні пацієнта/клієнта; Профілактична діяльність медичної сестри, направлена на збереження і зміцнення здоров'я, попередження захворювань й інформування та навчання пацієнта та членів його родини; Здатність організовувати та управляти відповідним структурним підрозділом (лідерство та менеджмент).

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних **програмних результатів навчання:**

ПРН 4 – Здійснювати контроль за роботою молодшого медичного персоналу та станом інвентарю.

В умовах закладів охорони здоров'я (ЗОЗ) відповідно до посадових обов'язків, з метою дотримання санітарно-протиепідемічного режиму, вміти:

- проводити навчання молодшого медичного персоналу з питань виконання функціональних обов'язків та охорони праці; контролювати дотримання правил техніки безпеки молодшим медичним персоналом;
- контролювати роботу молодшого медичного персоналу; контролювати виконання правил внутрішнього розпорядку персоналом та пацієнтами; контролювати дотримання заходів санітарно-гігієнічного режиму в палатах та медичних кабінетах.

ПРН 5 – Здійснювати медсестринське адміністрування.

В умовах ЗОЗ, з метою здійснення організаційних та управлінських компетентностей, вміти:

- приймати управлінські рішення, забезпечувати їх виконання на основі застосування моделей медсестринського керівництва;
- забезпечувати виконання наказів та постанов з питань охорони здоров'я;
- освоїти функціональні обов'язки керівника медсестринських служб;
- знати прядок проведення ліцензування та акредитації лікувально-профілактичних закладів, лабораторій різного профілю, тощо.

ПРН 6 – Забезпечувати здоровий мікроклімат в колективі. Використовуючи принципи медсестринської етики та деонтології, правила між особового спілкування з метою створення сприятливого психологічного мікроклімату, вміти:

- спілкуватися з пацієнтом та членами його сім'ї або наближеного оточення, медичним персоналом;
- вирішувати етичні та деонтологічні проблеми в процесі роботи з пацієнтом та членами його родини; розглядати та аналізувати в колективі професійні помилки; проводити навчання для молодшого та технічного персоналу.

ПРН 7 – Брати участь у забезпеченні спостереження за здоровим і перехворілим населенням, реабілітації та диспансерного нагляду.

В умовах ЗОЗ, удома та в громаді, користуючись чинними наказами МОЗ України, з метою формування, збереження та поліпшення стану здоров'я дорослого та дитячого населення, вміти:

- вести облік диспансерних груп населення;
- робити розрахунок та аналіз статистичних показників ефективності диспансеризації;
- проводити роз'яснювальну роботу серед пацієнтів різних диспансерних груп;
- вести облік груп здоров'я;
- розраховувати та оцінювати окремі показники та показники комплексної дії мікроклімату на організм людини;
- визначати етапи медико-соціальної реабілітації пацієнта, завдання для кожного етапу;
- складати комплекс реабілітаційних заходів залежно від профілю, перебігу, періоду захворювання чи травми;
- проводити перепис дитячого населення.

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних **соціальних навичок (Soft skills):**

- комунікативність (реалізується через: метод роботи в парах та групах, мозковий штурм, метод самопрезентації),
- робота в команді (реалізується через: метод проектів, ажурна плитка),

- конфлікт-менеджмент (реалізується через: метод драматизації, ігрові методи),
- тайм-менеджмент (реалізується через: метод проєктів, робота в групах, тренінги),
- лідерські навички (реалізується через: робота в групах, метод проєктів, метод самопрезентації),
- спортивний розвиток та ефективний відпочинок (реалізується через: різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя),
- емпатію (реалізується через: поважне ставлення до думки та етичних міркувань, вигляду та поведінки інших людей),
- стресостійкість (реалізується через: роботу у групі з представниками інших професійних груп різного рівня та віку в непередбачених обставинах та ситуаціях).

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь, ОПП	Характеристика освітнього компонента
		очна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 22 «Охорона здоров'я» (шифр і назва)	Вибіркова
Загальна кількість годин - 90	Спеціальність: 223 «Медсестринство» (шифр і назва)	Курс: 1-й
		Семестр
		Лекції
		16 год.
Годин для денної (або вечірньої) форми навчання: аудиторних – 32 самостійної роботи студента – 58	Освітній ступінь: Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Практичні
		16 год.
		Індивідуальні завдання: -
	ОПП: «Сестринська справа»	Самостійна робота
		58 год.
		Вид контролю: залік

2.1 Опис освітнього компонента

2.1.1 Лекції

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Види лекцій
1	Екологія як наука. Визначення, предмет, завдання екології. Теоретичні та прикладні напрямки. Сучасний стан, структура екології. Міждисциплінарний характер екології, її зв'язки з іншими науками.	2	Аудиторна/дистанційна
2	Біосфера — глобальна екосистема Землі. Глобальні екологічні проблеми. Техносфера як цілісна система.	2	
3	Забруднення навколишнього середовища	2	
4	Забруднення повітря та його наслідки	2	
5	Антропогенний вплив на ґрунти та	2	

	його наслідки		
6	Антропогенний вплив на гідросферу та його наслідки	2	
7	Основні аспекти охорони навколишнього середовища. Стратегія вирішення екологічних проблем	2	
8	Гігієнічна оцінка потенційного ризику впливу факторів зовнішнього середовища на організм людини та здоров'я населення	2	
	Всього годин	16	

2.1.2 Семінарські заняття Не передбачені навчальним планом

2.1.3. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Екологія як наука. Визначення, предмет, завдання екології. Теоретичні та прикладні напрямки	2	Розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
2	Гігієнічна оцінка потенційного ризику впливу факторів зовнішнього середовища на організм людини та здоров'я населення	2	Розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
3	Гігієнічна оцінка впливу природних і антропогенних компонентів біосфери на здоров'я людини і населення	2	Розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
4	Антропогенний вплив на біосферу	2	Розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
5	Забруднення навколишнього середовища	2	Розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація	Усне опитування; тестовий контроль; реферати

6	Забруднення повітря та його наслідки	2	Розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
7	Антропогенний вплив на ґрунти та його наслідки	2	Розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
8	Антропогенний вплив на гідросферу та його наслідки	2	Розповідь-пояснення, бесіда, ілюстрація, демонстрація, презентація	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
Всього годин		16		

2.1.4 Лабораторні заняття Не передбачені навчальним планом

2.1.5 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1	Історія розвитку екології як науки. Становлення та розвиток екології як науки	2	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
2	Організація та функціонування екологічних систем	2	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	Усне опитування; тестовий контроль; реферати

3	Основні середовища існування та пристосування до них організмів: водне середовище; ґрунт як середовище існування; наземно-повітряне середовище	2	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
4	Сучасний стан, структура екології. Міждисциплінарний характер екології, її зв'язки з іншими науками	4	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
5	Основні середовища існування та пристосування до них організмів: водне середовище; ґрунт як середовище існування; наземно-повітряне середовище	4	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
6	Роль В.І. Вернадського у вивченні біосфери. Склад і функціонування біосфери, глобальні процеси в біосфері	2	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
7	Екологічні чинники та їх вплив на існування та розвиток організмів	2	Вивчення матеріалу	Усне опитування;

			підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	тестовий контроль; реферати
8	Антропогенний вплив на біосферу	2	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
9	Екологічний менеджмент і маркетинг	2	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
10	Екологічна безпека та екологічні ризики	2	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
11	Основні аспекти охорони навколишнього середовища. Стратегія вирішення екологічних проблем	2	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-	Усне опитування; тестовий контроль;

			правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	реферати
12	Екологічний менеджмент і маркетинг. Екологічна безпека та екологічні ризики	2	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
13	Світова екологічна політика. Міжнародна інтеграція в галузі екології	2	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
14	Гігієнічне значення сонячної радіації та використання її компонентів для профілактики захворювань людини та санітарного очищення повітря, води та предметів	2	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
15	Гігієна води та водопостачання населених пунктів. Санітарна охорона водних об'єктів. Санітарна охорона ґрунтів та очищення населених пунктів	2	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів	Усне опитування; тестовий контроль; реферати

			чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	
16	Санітарна охорона атмосферного повітря. Гігієнічне планування населених пунктів. Гігієна житлових і громадських будівель і споруд	2	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
17	Гігієнічне значення фізичних факторів в умовах населених пунктів	2	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
18	Сучасні проблеми внутрішньолікарняної інфекції та комплекс гігієнічних заходів щодо її профілактики. Специфічна та неспецифічна профілактика. Протиепідемічний режим закладів охорони здоров'я в умовах пандемії	2	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
19	Гігієнічна оцінка умов перебування хворих та характеристика умов праці персоналу лікувально-профілактичних закладів. Особливості перебування хворих та виконання професійних обов'язків медичних працівників в умовах	2	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного	Усне опитування; тестовий контроль; реферати

	пандемії		санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	
20	Харчування в профілактичній медицині. Організація харчування в закладах охорони здоров'я з дотриманням санітарно-протиепідемічного режиму. Особливості харчування працівників промислових підприємств	4	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
21	Харчові отруєння як гігієнічна проблема. Методика розслідування випадків харчових отруєнь	4	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
22	Гігієнічні підходи до причин та розвитку професійної та професійно-обумовленої захворюваності	2	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
23	Гігієнічна оцінка факторів трудового процесу та виробничого середовища	2	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	Усне опитування; тестовий контроль; реферати

			ва, вирішення ситуаційних завдань	
24	Фізичний розвиток як важливий критерій оцінки здоров'я дітей та підлітків	2	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
25	Екологічно залежні захворювання дітей та підлітків	2	Вивчення матеріалу підручників, нормативно-правових актів чинного санітарного законодавства, вирішення ситуаційних завдань	Усне опитування; тестовий контроль; реферати
Всього		58		

Методи навчання

- вербальні (лекція, бесіда);
- наочні (ілюстрація, презентаційний матеріал, відео матеріал);
- практичні (самостійна робота, кейс-метод, робота в парах, робота в групах).

Методи контролю

1. Усний контроль засвоєння теоретичного матеріалу (опитування, обговорення).
2. Письмовий контроль (відповіді на питання, вирішення задач, тестовий контроль).
3. Контроль практичних вмінь та навичок (вирішення ситуаційних задач, розв'язання проблемних ситуацій, надання практичних рекомендацій).

При вивченні дисципліни застосовується поточний та підсумковий семестровий контролю. Також, передбачено обов'язковий контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу.

Поточний контроль (засвоєння окремих тем): проводиться у формі усного опитування, тестування, бесіди студентів із заздалегідь визначених питань, у формі виступів здобувачів вищої освіти з доповідями при обговоренні навчальних питань на практичних заняттях.

Задля оцінювання самостійної роботи здобувачів освіти пропонується альтернативний варіант (*за вибором*): традиційні види завдань: написання контрольної роботи, реферату або творчі види: підготовка мультимедійної презентації, опрацювання навчальної літератури (складання анотації, рецензування, цитування, тези першоджерел).

Підсумковий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти. Він проводиться в усній. Терміни проведення

підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу, а обсяг навчального матеріалу, який виноситься на підсумковий семестровий контроль, визначається програмою навчальної дисципліни.

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Максимальна сума балів за семестр складає 200 балів, мінімальна – 120 балів.

Оцінювання успішності навчання здобувачів за ЕСТС організації навчального процесу (ПНД, залік, диф. залік, іспит) здійснюється на підставі «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Харківському національному медичному університеті», затвердженої наказом ХНМУ від 21.08.2021 № 181. Формою підсумкового контролю успішності навчання з дисципліни є залік.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1 Оцінювання успішності навчання здобувачів вищої освіти здійснюється на підставі чинної «Інструкції з оцінювання навчальної діяльності при Європейській кредитно- трансферній системі організації навчального процесу» (наказ ректора ХНМУ № 181 від 21.08.2021 р.).

Поточна навчальна діяльність (ПНД) здобувачів вищої освіти контролюється викладачем академічної групи, після засвоєння ними кожної теми освітнього компонента і виставляються оцінки з використанням 4-бальної (національної) системи. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання до поточних оцінок також належить оцінка за виконане індивідуальне завдання. За підсумками семестру середню оцінку (з точністю до сотих) за ПНД викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу системи АСУ. Підсумковий бал за ПНД у семестрі визначається як середнє арифметичне національних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми. До суми балів за ПНД включається також оцінка за виконане ІНДЗ. Перерахунок середньої оцінки за ПНД у багатобальну шкалу, для освітніх компонентів, що завершуються заліком (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу (для освітніх компонентів, що завершуються заліком)

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5,00	200	4,47-4,49	179	3,94-3,96	158	3,42-3,44	137
4,97-4,99	199	4,45-4,46	178	3,92-3,93	157	3,40-3,41	136
4,95-4,96	198	4,42-4,44	177	3,89-3,91	156	3,37-3,39	135
4,92-4,94	197	4,40-4,41	176	3,87-3,88	155	3,35-3,36	134
4,90-4,91	196	4,37-4,39	175	3,84-3,86	154	3,32-3,34	133
4,87-4,89	195	4,35-4,36	174	3,82-3,83	153	3,30-3,31	132
4,85-4,86	194	4,32-4,34	173	3,79-3,81	152	3,27-3,29	131
4,82-4,84	193	4,30-4,31	172	3,77-3,78	151	3,25-3,26	130
4,80-4,81	192	4,27-4,29	171	3,74-3,76	150	3,22-3,24	129
4,77-4,79	191	4,24-4,26	170	3,72-3,73	149	3,20-3,21	128
4,75-4,76	190	4,22-4,23	169	3,70-3,71	148	3,17-3,19	127
4,72-4,74	189	4,19-4,21	168	3,67-3,69	147	3,15-3,16	126
4,70-4,71	188	4,17-4,18	167	3,65-3,66	146	3,12-3,14	125
4,67-4,69	187	4,14-4,16	166	3,62-3,64	145	3,10-3,11	124
4,65-4,66	186	4,12-4,13	165	3,60-3,61	144	3,07-3,09	123
4,62-4,64	185	4,09-4,11	164	3,57-3,59	143	3,05-3,06	122
4,60-4,61	184	4,07-4,08	163	3,55-3,56	142	3,02-3,04	121
4,57-4,59	183	4,04-4,06	162	3,52-3,54	141	3,00-3,01	120
4,54-4,56	182	4,02-4,03	161	3,50-3,51	140	Менше 3	Недостатньо
4,52-4,53	181	3,99-4,01	160	3,47-3,49	139		
4,50-4,51	180	3,97-3,98	159	3,45-3,46	138		

Формою підсумкового контролю міри опанування змісту освітнього компонента є залік, який проводиться викладачем академічної групи відповідно розкладу (на останньому занятті).

Залік – це процес, протягом якого перевіряються отримані за час навчання: рівень теоретичних знань; розвиток творчого мислення; навички самостійної роботи; компетенції (вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань).

Таблиця 3.2 – Критерії оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів вищої освіти з освітніх компонентів, що завершуються заліком

Оцінка	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Здобувач вищої освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
«Дуже добре»	Здобувач вищої освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
«Добре»	Здобувач вищої освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
«Задовільно»	Здобувач вищої освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
«Достатньо»	Здобувач вищої освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
«Незадовільно» з можливістю повторного складання заліку	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу
«Незадовільно» з обов'язковим повторним вивченням освітнього компоненту	Здобувач вищої освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів

Під час оцінювання знань здобувача вищої освіти, що входять для підсумкового заняття (ПЗ), виставляється оцінка за національною шкалою, яка рахується як оцінка за ЗНД (табл. 3.3).

3.2. Питання до заліку 3.3. Контрольні питання

1. Історія розвитку екології як науки.
2. Становлення та розвиток екології як науки.
3. Екологія як наука.
4. Визначення, предмет, завдання екології. Теоретичні та прикладні напрямки.
5. Сучасний стан, структура екології.
6. Міждисциплінарний характер екології, її зв'язки з іншими науками.
7. Організація та функціонування екологічних систем.
8. Основні середовища існування та пристосування до них організмів: водне середовище.
9. Основні середовища існування та пристосування організмів до них: ґрунт як середовище існування.
10. Основні середовища життя та пристосування до них організмів: наземне та повітряне.
11. Біосфера — глобальна екосистема Землі. Глобальні екологічні проблеми.
12. Структурно-функціональні властивості біосфери.
13. Роль В.І. Вернадського у вивченні біосфери.
14. Популяція як біологічна система.

15. Екологія угруповань та екосистем.
16. Екологічні фактори та їх вплив на існування та розвиток організмів.
17. Антропогенний вплив на біосферу
18. Техносфера як цілісна система.
19. Забруднення навколишнього середовища.
20. Забруднення атмосфери та його наслідки.
21. Антропогенний вплив на ґрунти та його наслідки.
22. Антропогенний вплив на гідросферу та його наслідки.
23. Основні аспекти охорони навколишнього середовища. Стратегія вирішення екологічних проблем.
24. Екологічний моніторинг навколишнього середовища. Контроль якості навколишнього середовища в Україні
25. Екологічний менеджмент і маркетинг.
26. Екологічна безпека та екологічні ризики
27. Світова екологічна політика. Міжнародна інтеграція в галузі екології
28. Порівняльна гігієнічна характеристика джерел водопостачання.
29. У якому порядку рекомендується вибирати джерела водопостачання? чому За якими документами проводиться оцінка якості питної води?
30. Системи водопостачання. Вибір джерела води для централізованого водопостачання. Документи.
31. Системи лікарняного будівництва. Плюси і мінуси.
32. Заходи з охорони атмосферного повітря. Санітарно-технічні заходи: види пиловловлюючих споруд.
33. Джерела забруднення атмосферного повітря. Заходи запобігання забрудненню.
34. Джерела забруднення ґрунтів.
35. Що таке терморегуляція? Види теплопередачі. Гігієнічне регулювання параметрів мікроклімату.
36. Групи здоров'я дітей. Охарактеризуйте 2 групу.
37. Критерії оцінки стану здоров'я дітей та підлітків. Які фактори впливають на формування здоров'я дітей?
38. Види харчування. Раціональне харчування, принципи.
39. Функції їжі, які поживні речовини їх забезпечують.
40. Етіологія харчових отруєнь. Відмінності харчових отруєнь від інфекційних захворювань.

3.4. Індивідуальні завдання

Виконання студентами індивідуальних завдань не передбачено навчальним планом

3.5. Інші заохочення

За участь у науково-дослідних студентських конференціях, у наукових дослідженнях, у опитуваннях студент може отримувати додаткові бали 1 – 10.

3.6. Правила оскарження оцінки

Правила оскарження оцінки. Оцінка з дисципліни може бути оскаржена на підставі вимог «Положення про організацію освітнього процесу у ХНМУ» № 370 від 27.08.2019 р. із доповненням згідно з наказу № 114 від 20.05.2020р.

4. ПОЛІТИКА КОМПОНЕНТУ

Щоб успішно пройти відповідний курс необхідно регулярно відвідувати лекції та практичні заняття строго в медичній формі; мати теоретичну підготовку до практичних занять згідно тематики; не спізнюватися і не пропускати заняття; виконувати всі необхідні завдання і працювати кожного заняття; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися до кураторів курсу з різних питань за тематикою занять і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

Відвідування занять та поведінка.

Здобувачі можуть обговорювати різні завдання, але їх виконання – строго індивідуально. Не допускаються списування, використання різного роду програмних засобів, підказки. Не допускаються запізнення студентів на практичні заняття та присутність без медичної форми.

Заохочується участь здобувачів у проведенні наукових досліджень та конференціях за даною тематикою.

Усі здобувачі ХНМУ захищені Положенням про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у Харківському національному медичному університеті, розроблено з метою визначення дієвого механізму врегулювання конфліктних ситуацій, пов'язаних із дискримінацією та сексуальними домаганнями. Дане Положення розроблено на підставі таких нормативно-правових актів України: Конституція України; Закону України «Про освіту»; Закону України «Про вищу освіту»; Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»; Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків»; Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод; Конвенція про боротьбу з дискримінацією в галузі освіти; Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Загальна рекомендація № 25 до параграфу 1 статті 4 Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок; Зауваження загального порядку № 16 (2005) «Рівне для чоловіків та жінок право користування економічними, соціальними і культурними правами» (стаття 3 Міжнародного пакту економічних, соціальних і культурних прав; Комітет з економічних, соціальних та культурних прав ООН); Рекомендації щодо виховання в дусі міжнародного взаєморозуміння, співробітництва і миру та виховання в дусі поваги до прав людини і основних свобод (ЮНЕСКО); Концепція Державної соціальної програми забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2021 року. Харківський національний медичний університет забезпечує навчання та роботу, що є вільними від дискримінації, сексуальних домагань, залякувань чи експлуатації. Університет визнає важливість конфіденційності. Всі особи, відповідальні за здійснення цієї політики (співробітники/-ці деканатів, факультетів, інститутів та Центру гендерної освіти, члени студентського самоврядування та етичного комітету, проректор з науково-педагогічної роботи), дотримуються конфіденційності щодо осіб, які повідомляють або яких звинувачують у дискримінації або сексуальних домаганнях (за виключенням ситуацій, коли законодавство вимагає розголошення інформації та/або коли розкриття обставин Університетом необхідне для захисту безпеки інших).

ХНМУ створює простір рівних можливостей, вільний від дискримінації будь-якого національного, расового чи етнічного походження, статі, віку, інвалідності, релігії, сексуальної орієнтації, гендерної приналежності, або сімейного стану. Всі права, привілеї, програми та види діяльності, що надаються студентам/-кам або співробітникам/-цям університету, розповсюджуються на всіх без винятку за умови належної кваліфікації. Антидискримінаційна політика та політика протидії сексуальним домаганням ХНМУ підтверджується Кодексом корпоративної етики та Статутом ХНМУ.

Очікується, що студенти відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його (згідно графіку на інформаційному стенді кафедри)

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у студентів/-ок виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надасть на першому практичному занятті.

Поведінка в аудиторії:

Під час лекційного заняття студентам та студенткам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально.

Практичні заняття

Активна участь під час обговорення в аудиторії, студенти/-ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливність та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,

- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,
- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача;
- пити воду;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття
- заборонено:
- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і територію);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику в аудиторіях і навіть у коридорах під час занять.

Використання електронних гаджетів. Застосовувати електронні гаджети для гри, листування у соціальних мережах (за виключенням перерви), гучних розмов тощо. Не допускаються користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими електронними гаджетами під час заняття з метою, не пов'язаною з навчальним процесом.

Політика щодо осіб з особливими освітніми потребами.

Здобувачі з особливими потребами можуть зустрічатися з викладачем або попередити його до початку занять, на прохання студента це може зробити староста групи. Якщо у Вас виникнуть будь-які питання, будь ласка, контакуйте з викладачем.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Кафедра гігієни та екології № 2 підтримує нульову толерантність до плагіату. Від студентів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Аніщенко В.О. Основи екології: Навч. посібник. - К.: Кондор, 2008. - 148 с.
2. Батлук В.А. Основи екології: Підручник. - К.: Знання, 2007. - 519 с.
3. Білявський Г.О., Фурдуй Р.С. Костіков І.Ю. Основи екологічних знань: Підручник. - К.: Либідь, 2000. - 336 с.
4. Білявський Г.О., Бутченко Л.І., Нсівроцький В.М. Основи екології: теорія та практиcum. - Навч посібник. - К.: Лібра, 2002. - 352 с.
5. Білявський Г.О., Бутченко Л.І. Основи екології: теорія та практиcum: Навч. посібник. - К.: Лібра, 2004. - 376 с.
6. Бойчук Ю.Д., Сологиенко Е.М., Бугай О.В. Екологія і охорона навколишнього середовища: Навч посібник. - Суми: Університетська книга, 2005. - 302 с.
7. Борисюк Б.В., Фещенко В.П., Трафімова Г.В., Котюк П.А., Костенко О.М. Екологія: Навч. посібник. - Житомир: ДАУ, 2003. - 174 с.

8. Величко О.М., Гало М., Дудич І.І., Шпеник Ю.О. Основи екології та моніторингу довкілля: Навч. посібник. - Ужгород: УжНУ, 2001. - 285 с.
9. Величко О.М., Зеркалов Д.В., Контроль забруднення довкілля: Навч. посібник. - К.: Основа, 2002. - 256 с.
10. Грицик В.(мол.), Канарський, Ю., БедрійЯ. Екологія довкілля. Охорона природи. Навч. посібник. - К.: Кондор, 2008. - 292 с.
11. Джигирей В.С. Екологія та охорона навколишнього природного середовища. - К.: Знання, 2002 р. - 214 с.
12. Дуднікова І.І., Пушкін С.П. Екологія: Навч. посібник. - К.: Європ. Університет, 2006.-328 с.
13. Дуднікова І.І., Пушкін С.П. Моніторинг довкілля: Навч. посібник. У 2-х ч. К.: Європ. Університет, 2007. - Ч. 1. - 273 с.
14. Дуднікова І.І., Пушкін С.П. Моніторинг довкілля: У 2-х ч. - К.: Європ. Університет, 2007. - 4.2. - 313с.
15. Заверуха Н.М., Серебряков В.В., Скиба Ю.А. Основи екології: Навч. посібник- К.: Каравела, 2006. - 368 с.
16. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища”. - Відомості Верховної Ради, 1991. - № 41.
17. Запольський А.К., СалюкА.І. Основи екології: Підручник. -К.: Вища шк., 2004. - 382 с. 18. Злобін Ю.А., Кочубей Н.В. Загальна екологія: Навч посібник. - Суми: Університетська книга, 2003. -416 с.
19. Клименко М.О., Головка Е.А. Екологія: Навч. посібник. - Житомир: ДАУ, 2003. - 174 с.
20. Ковальчук П.І. Моделювання та прогнозування стану навколишнього природного середовища: Навч. посібник. - К.: Либідь, 2003. - 208 с.
21. Корсак К.В., Плахотник О.В. Основи екології: Навч. посібник. - К.: МАУП, 2000.240 с.
22. Кучерявий В.П. Екологія. - Львів: Світ, 2001. - 500 с.
23. Мацнев А.І., Проценко С.Б., Саблій Л.А. Моніторинг та інженерні методи охорони довкілля: Навч. посібник. - Рівне: Рівненська друкарня, 2000. - 514 с.
24. Надточий П.П., Мислива Т.М., Морозов В.В. та ін. Охорона та раціональне використання природних ресурсів і рекультивация земель: Навч. посібник. - Житомир: ДАУ, 2007. - 420 с.
25. Національна доповідь про гармонізацію життя суспільства у навколишньому природному середовищі в Україні у 2003 році. - К.: ПК ДВ “Преса України”. 2004.- 192 с. 26. Національна доповідь про стан техногенної та природної безпеки України \ 2003 році. - К.: Інтас, 2004. - 436 с.
27. Писаренко В.М,Писаренко П.В.,та ін. Агроєкологія: Теорія та практикум. - Полтава: ІнтерГрафіка, 2003. -318 с.
28. Піць Н.А. Енциклопедичний моніторинг. - К., 2004. - 470 с.
29. Потіш А.Ф., Медвідь В.Г, Гвоздецький О.Г., Козак З.Я. Екологія: теоретичні основи і практикум: Навч посібник. - Львів: Магнолія плюс, 2006. - 324 с.
30. Сафранов Т.А. Екологічні основи природокористування: Навч. посібник. - Львів: Новий Світ-2000, 2004. - 248 с.
31. Сафранов Т.А. Екологічні основи природокористування: Навч. посібник. - Одеса, ОГМІ, 2000.-195 с.

Допоміжна:

1. Конституція України,1996 р.
2. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25 червня 1991 р.
3. Закон України “Про природно-заповідний фонд України” від 16 червня 1992 р.
4. Закон України “Про охорону атмосферного повітря” від 16 жовтня 1991 р.
5. Кодекс України про надра від 24 липня 1994 р.
6. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 р.
7. Екологічний кодекс України.
8. Екологічне право України.
9. Закон України “Про екологічну експертизу”. — К., 1995р.

12. Комунальна гігієна / Є.Г. Гончарук, В.Г. Бардов, С.І. Гаркавий, О.П. Яворовський та ін.; За ред. Є.Г. Гончарука. - К.: Здоров'я, 2003. - 728 с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Офіційне Інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
2. Верховна Рада України <http://www.rada.gov.ua/>
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>
4. Міністерство охорони здоров'я України <http://moz.gov.ua/ua/portal/>
5. Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua/>
6. Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/>
7. Державна служба України з надзвичайних ситуацій <http://www.dsns.gov.ua/>
8. Державна служба України з питань праці <http://dsp.gov.ua/>
9. Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>
10. Міжнародна організація праці <http://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm>.

8. ІНШЕ

1. Корисні посилання:
2. Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog-sex.doc
3. Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті
4. http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf
5. Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nak-poriad-pogl-vyv-dyvc.docx
6. Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf
7. Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_osv.pdf
8. ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА:
9. http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7108%3A2021-03-10-14-08-02&catid=12%3A2011-05-10-07-16-32&Itemid=33&lang=uk
10. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ:
11. http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2520%3A2015-04-30-08-10-46&catid=20%3A2011-05-17-09-30-17&Itemid=40&lang=uk
12. http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/kodex_AD.docx